

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

Drame Mire Gavrana na mađarskom

8. – 9. stranica

Sveta misa povodom Dana državnosti

10. stranica

Četarska škola

11. stranica

Oltarska slika fičehaske crkve

14. stranica

U susret Europskom nogometnom prvenstvu

Zaraza igrača koronavirusom mogla bi utjecati i na rezultate

Nakon što je došlo do određenog otvaranja polako oživljava društveni, kulturni i sportski život. No, pandemija je ipak ostavila dubok trag ne samo u našem svakodnevnom životu, već i na sportskim terenima.

Sve je spremno za održavanje Europskog nogometnog prvenstva 2021, koje će se od 11. lipnja do 11. srpnja po prvi put umjesto u jednoj ili dvije zemlje održati u jedanaest europskih gradova. U nekima od njih bit će samo ograničeni broj gledatelja, a u drugima će se igrati pred rasprodanim stadionom, kao u Budimpešti.

Dakle, odbrojavamo dane do Europskog nogometnog prvenstva. Uspriješenoj situaciji, s velikim zanimanjem iščekujemo događaj na kojem ćemo nakon Eura 2016. godine ponovno moći navijati za dvije reprezentacije. Drugi put na EP-u sudjelovat će 24 reprezentacije, među njima i Hrvatska, kojoj će ovo biti 6. nastup, i Mađarska, kojoj će ovo biti 5. nastup, drugi zaredom nakon Francuske 2016, gdje je nastupila nakon čak 44 godine.

Najbolje europske reprezentacije svrstane su u šest skupina. Hrvatska je u skupini D s Engleskom, Češkom i Škotskom, a Mađarska u skupini F s Portugalom, Francuskom i Njemačkom. Hrvatska je u neugodnoj skupini, a susrete će igrati na Otoku, k tomu još u Londonu igra s domaćinom Engleskom, koja zasigurno planira uzvratiti za poraz na SP-u u Rusiji 2018. godine. Mađarska će imati još težu zadaću. Iako dva susreta igra na domaćem stadionu u Budimpešti, za suparnike ima aktualne svjetske prvake Francuze, aktualne europske prvake Portugalce i uvijek neugodne Nijemce.

Iako je treći val pandemije koronavirusa iza nas, ne možemo se i ne smijemo opustiti. Što će nam donijeti Euro tek ćemo vidjeti. Jedan od najvećih problema za sve reprezentacije može predstavljati zaraza igrača koronavirusom, što bi moglo znatno utjecati i na rezultate.

S.B.

Glasnikov tjedan

Kako donosi Hina, početkom travnja organizacija Novi sindikat predstavlja je metodologiju, koju su europski sindikalci izrađivali šest godina, po kojoj bi se umjesto minimalne plaće uvela „dostojanstvena plaća”, kao

krajnji cilj koji je zajamčen i Ustavom, a u Hrvatskoj bi ona po izračunima trebala iznositi 1377 eura.

Sindikalna globalna mreža „Clean clothes campaign” bavi se uvjetima rada u tekstilnoj industriji i provodi kampanju za osiguravanje plaće dovoljne za dostojanstven život radnika.

Za razliku od dosadašnje takozvane „sindikalne košarice”, ova metoda je nešto opsežnija. Stan, režije, hrana, školovanje, odjeća, obuća, pristup zdravstvu, prometu, godišnji odmor i nešto sitno štednje, čini „dostojanstvenu plaću”.

Poslodavci nisu oduševljeni, a na izradi metodologije su šest godina radili sindikalci u 15 europskih država (sedam članica EU-a i osam nečlanica), a 7. travnja je i objavljena u 25 zemalja.

Brojke mi izgledaju iz ove perspektive kao daleki san. Naime, prosječna bruto plaća u Mađarskoj je po podacima statističkog ureda iz studenog 2020. godine bila 438 200 ft, što je za 8,6 % više nego u 2019. godini. Prosječna plaća u prosjeku je veća za 62 500 ft, što čine premije i druga davanja, mjesečna, godišnja. Prosječna neto plaća bez dodataka prema podacima iz studenog 2020. je 291 400 ft, a s povlasticama 300 200 ft. S povlasticama

prosječna neto plaća je bila 8,8 % veća nego 2019. godine. O tim plaćama mogu samo sanjati oni koji imaju (zakonom obvezni najniži iznos plaće koji određuje država) minimalnu plaću od 167 400 ft bruto, što je 111 321 ft neto, i oni koji imaju garantiranu minimalnu plaću od 219 000 ft bruto, što je 145 635 ft neto. U ovoj su skupini i oni s barem srednjom stručnom spremom, ako to zahtijeva opis radnog mjesta, ali i brojni mladi i stari ljudi s diplomom u ruci. I mnogi nemaju nikakve dodatke ni premije na istu.

Statistike se mogu izračunavati po raznovrsnim osnovama, s javnim djelatnicima, bez njih, iz ovoga ili onoga kuta gledanja. Evo još nekih zanimljivih brojki, i tada se nisam dotakla onih koji imaju primanja bruto iznad milijun ft, dva milijuna, pet milijuna ..., redovite mjesečne dodatke, premije, nagrade. I njihova primanja čine statistički godišnji prosjek bruto plaće.

Kako govori statistika, najveća prosječna bruto plaća je u financijskom i osiguravajućem sektoru (699 400 forinti), a najniža u hotelijerstvu i ugostiteljstvu (250 700 forinti). U punom radnom odnosu prosječna bruto plaća muškaraca je 434 600 ft, što je znatno više od plaće žena koja je 366 600. I tako dalje, i tako dalje.

I još jedna zanimljiva brojka u postocima. Od bruto plaće radniku se kod isplate bez obzira na njenu visinu, dakle svima, oduzimaju davanja u istim postocima. Tako je porez na osobni dohodak 15 %, dodatak za zdravstveno osiguranje 18,5 %, što je ukupno 33 %. Uz to obveza poslodavca je na bruto plaću bez obzira na njenu veličinu plaćati prema državi i socijalnu naknadu (od Szoch) 15,5 % i doprinosza stručno osposobljavanje (od Szaho) 1,5 %, dakle ukupno 17 %.

Branka Pavić Blažetin

„Statistike se mogu izračunavati po raznovrsnim osnovama, s javnim djelatnicima, bez njih, iz ovoga ili onoga kuta gledanja”.

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

XV. MEĐUNARODNI KROATISTIČKI ZNANSTVENI SKUP

Poziv

Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Odsjek za kroatistiku Instituta za slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Peču, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Regionalni centar Mađarske akademije znanosti dvogodišnje organiziraju kroatistički znanstveni skup. Zbog izvanredne situacije uzrokovane pandemijom XV. Međunarodni kroatistički znanstveni skup nismo bili u mogućnosti organizirati 2020. godine. Organizacijski odbor je na sjednici održanoj 12. svibnja 2021. godine donio odluku da će se odgođeni XV. Međunarodni kroatistički znanstveni skup organizirati **15. i/ili 16. srpnja 2021. godine** (ovisno o broju prijavljenih) u kombiniranom obliku, uživo i na daljinu preko ZOOM platforme.

Znanstveni skup posvećujemo prošlogodišnjim obljetnicama:

- 150. obljetnica pokretanja Bunjevačkih i šokačkih novina;
- 30. obljetnica demokratskih promjena kod Hrvata u Mađarskoj;
- 100. obljetnica potpisivanja Trianonskog ugovora.

Za Hrvate u podunavskom prostoru od iznimnog je značaja pokretanje Bunjevačkih i šokačkih novina te očekujemo izlaganja koja tematiziraju ove novine, okolnosti pod kojima je došlo do njihova izdavanja, analizu jezika, novinskih žanrova, detektiranje političkih i ideoloških stavova koje novine prenose itd. Povodom obljetnice otvaramo prostor za šira medijska razmišljanja koja su prije svega fokusirana na medijski prostor hrvatskih nacionalnih manjina u europskim zemljama, ali i na iseljenu Hrvatsku. Godine 1990. Hrvati u Mađarskoj našli su se u izrazito turbulentnim vremenima: demokratske promjene, raspad Jugoslavije, stvaranje Republike Hrvatske, Domovinski rat, raspad Demokratskog saveza južnih Slavena u Mađarskoj, utemeljenje Saveza Hrvata u Mađarskoj, globalizacija, urbanizacija, informacijska revolucija itd. Nove okolnosti iziskivale su ponovno osmišljavanje vlastitoga identiteta, redefiniranje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Sve do danas nedostaje opis i analiza događaja koji su obilježili posljednja tri desetljeća hrvatske zajednice u Mađarskoj u političkom, društvenom, književnom, jezičnom, etnografskom, školskom, kulturnom, nakladničkom, medijskom itd. smislu. Trianonski ugovor umnogome je odredio sudbinu onih dijelova hrvatskoga naroda koji su ostali izvan granica novostvorene Kraljevine SHS. Iz razumljivih razloga, mađarska znanstvena javnost posvećuje izrazito puno prostora ovom povijesnom događaju, ali se samo iznimno bavi sudbinom Hrvata koji su ostali u granicama posttrianonske Mađarske. Nažalost niti u Hrvatskoj ne postoje značajnija istraživanja koja bi u tom smislu skrenula pozornost na Hrvate u Mađarskoj i Austriji.

Neki od ovih događaja nesumnjivo su bitno odredili sudbinu naroda na srednjoeuropskom prostoru pa tako i Hrvata, dok su drugi od iznimnog značaja upravo za hrvatski narod u panonskom prostoru. Očekujemo izlaganja koja će tematizirati same događaje ali i njihove posljedice u hrvatskom, mađarskom i cjelokupnom (srednjo)europskom kontekstu. Teme se mogu kretati u širokom rasponu od povijesnih, jezikoslovnih, književnopovijesnih, kulturoloških, etnoloških, ekonomskih, vojnopovijesnih pa sve do gastronomskih područja.

Organizacijski odbor može prihvatiti i druge teme s područja znanosti o književnosti, jezikoslovlja, povijesti, etnologije i kulturne povijesti.

Molimo kolegice i kolege koji su se prijavili na skup 2020. godine da svoju prijavu potvrde!

Na skup se mogu prijaviti i oni koji se nisu javili 2020. godine!

Molimo Vas da prijavnicu i sažetak pošaljete najkasnije do 14. lipnja 2021. na gore navedenu adresu. Izlaganje na skupu može trajati najviše 10 minuta. Sudionici će biti obaviješteni o prihvaćanju teme do 21. lipnja 2021.

Održana će izlaganja biti objelodanjena u posebnom zborniku (najviše 20 kartica, sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku) te Vas molimo da pisanu (tekstualnu) verziju svojih izlaganja donesete na skup ili dostavite u elektroničkom obliku najkasnije do **1. prosinca 2021.** U protivnom nećemo biti u mogućnosti objaviti Vaš prilog.

Ukoliko na skupu sudjelujete uživo, kotizacija iznosi 25.000 HUF, a ukoliko se uključujete online kotizacija iznosi 15.000 HUF. Molimo da kotizaciju uplatite bankovnom doznakom na račun ZZHM-a, najkasnije do 1. srpnja.

Molimo Vas da prilikom doznake doznačite HUF, a ne EURO!

(PRIMATELJ: MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK TUDOMÁNYOS INTÉZETE

IBAN: HU64104024272421901300000000

SWIFT: OKHBHUHB,

Naziv i adresa banke: K&H Bank Zrt. Pécs, Búza tér 6/a.)

Kotizacija za kolegice i kolege koji će sudjelovati uživo uključuje objed i večeru 15. srpnja, objed 16. srpnja, jedno noćenje u dvokrevetnom hotelskom smještaju, programsku knjižicu i tiskanje zbornika.

Ovisno o broju prijavljenih skup će biti jednodnevan ili dvodnevan, a program će biti prilagođen aktualnoj epidemiološkoj situaciji. Skup će se održati u prostorijama Regionalnog centra Mađarske akademije znanosti (MTA Pécsi Területi Bizottság Székháza, Pécs, Jurisics M. u. 44.). Detaljan program i ostale informacije dostavit ćemo Vam naknadno.

VAŽNI DATUMI **Rok prijave: 14. lipnja 2021.**
Rok uplate kotizacije: 1. srpnja 2021.
Datum skupa: 15. i/ili 16. srpnja 2021.
Rok predaje rada: 31. prosinca 2021.

Organizacijski odbor: Stjepan Blažetin, Tomislav Žigmanov, Tímea Bockovac, Silvester Balić,
 Lilla Trubić, Andor Végh, Kata Horvat, Magdalena Molnar-Drinóczi

Povijesna monografija Hrvata u Mađarskoj

Već desetljećima se osjeća nedostatak povijesne sinteze o Hrvatima u Mađarskoj. Hrvatska državna samouprava na čelu s predsjednikom Ivanom Guganom ovih se mjeseci obvezala da će osigurati financijsku pozadinu za izradu i izdavanje monografije o povijesti Hrvata u Mađarskoj.

Ivan Gugan: Trebamo poznavati svoju povijest

Kako je za Hrvatski glasnik izjavio predsjednik HDS-a Ivan Gugan, već od početka, pa i svoga prvoga mandata listopada 2014. godine smatra kako se Hrvati u Mađarskoj trebaju pokazati svijetu svim svojim bogatstvom, svim onim što su baštinili te tragovima koje su ostavili u povijesti mađarske države, hrvatskoj povijesti i povijesti ovoga područja. Pokazati sve ono zbog čega smo ono što jesmo i podsjetiti na sve što je važno u našoj prošlosti na ovim prostorima, kao i sve što smo ostvarili.

„O tome smo u prvom koraku razgovarali s ravnateljem Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. sc. Stjepanom Blažetinom i pristupilo se pripremi Leksikona Hrvata u Mađarskoj, a HDS se obvezao de će za to osigurati novčana sredstva. Taj je projekt započet prije šest godina, on je u tijeku i nadam se kako ćemo za koju godinu imati tiskano izdanje rezultata toga istraživanja. Leksikon Hrvata u Mađarskoj će biti veliki znanstveni pothvat i naš ponos kada ga budemo imali u rukama. Nadam se kako će to ojačati naš ponos i naš ponos na našu prošlost i sadašnjost.

Paralelno s tim projektom već godinu-dvije, intenzivno posljednjih godinu dana, s dr. sc. Dinkom Šokčevićem razgovaramo o potrebi izrade jedne povijesne sinteze o Hrvatima u Mađarskoj. On je i izradio i dostavio nacrt Plana istraživanja za monografiju o povijesti Hrvata u Mađarskoj. Odlučio sam da pokušamo osigurati sredstva i uvjete za istraživanje i izdavanje. Nakon što sam propitao situaciju i osigurao početna sredstva došli smo do faze da smo u mogućnosti praktično i pokrenuti ovaj drugi projekt u okviru Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. Osigurali smo novčana sredstva za 2021. godinu, a od 1. travnja 2021. godine u Znanstvenom zavodu Hrvata u Mađarskoj zaposlen je dr. sc. Dinko Šokčević. Nadamo se kako će tim koji će raditi na projektu za pet-šest godina i završiti isti, te da ćemo moći objaviti monografiju, moći pokazati rezultate rada i biti ponosni na svoj doprinos općem hrvatskom korpusu i državi Mađarskoj.

Mi smo osigurali novčana sredstva za 2021. godinu, prijavili smo projekt i prema Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, te se nadamo potpori projektu u nastupajućim godinama, a tražit ćemo naredne godine i potporu mađarske vlade. Uvjeren sam kako ćemo tijekom narednih godina riješiti financijsku konstrukciju. Na istraživačkom timu je da pristupi ostvarenju plana istraživanja i projekta za koji je u Znanstvenom zavodu Hrvata u Mađarskoj zadužen dr. sc. Dinko Šokčević.“

Plan istraživanja za monografiju o povijesti Hrvata u Mađarskoj

Hrvatski korpus u Mađarskoj s gledišta podrijetla, narječja i etnografskih značajki predstavlja jednu od najbogatijih, najsloženijih manjinskih zajednica u zemlji. Hrvatska manjina u Mađarskoj prema mišljenju istraživača dijeli se na najmanje sedam subetničkih skupina, a među njima su prisutni govornici triju velikih narječja (čakavskog, kajkavskog i štokavskog) hrvatskog jezika. Većina ovih subetničkih skupina, koje su međusobno geografski odvojene, a nastale su u različitim povijesnim razdobljima ima svoje srodnike i dvojnike u krugu hrvatske matične nacije, ali ima i takvih hrvatskih skupina u Mađarskoj koje su se tijekom stoljeća formirale u novoj domovini.

O povijesti Hrvata u Mađarskoj do dana današnjega nije napisana velika monografska znanstvena sinteza koja bi obuhvatila prošlost svih skupina ovdašnjih hrvatskih zajednica. Samo o pojedinim subetničkim skupinama su nastale monografije iz pera hrvatskih autora iz Hrvatske ili hrvatskih i mađarskih istraživača iz Mađarske, ili pregledi (manje-veće sinteze), ali isključivo na hrvatskom jeziku. Monografije, ili znanstvena sinteze na mađarskom jeziku ili uopće ne postoje, ili ne dostižu potrebnu razinu znanstvenosti. Što se pak tiče onih subetničkih skupina Hrvata u Mađarskoj čiji dijelovi žive i na području drugih država (gradišćanski Hrvati, Bunjevci, Šokci) autori iz Hrvatske (Austrije, Vojvodine) su objavili veće monografije, ali u njima dijelovi istih subetničkih zajednica unutar današnjih mađarskih granica dobivaju manji naglasak.

Na području povijesnih istraživanja o Hrvatima u Mađarskoj ima mnogo bijelih mrlja. Možda se najbolje istraženim područjem smatraju njihove migracije u ranom novom vijeku i njihova povijest od 16. do 18. stoljeća, ali nepoznata vrela se mogu pronaći možda i na tome terenu. Mađarska vrela (i središnjih i županijskih i lokalnih) upravnih tijela iz 19. i 20. stoljeća u većem dijelu su skoro potpuno neistražena, a to se posebno odnosi na povijest Hrvata u Mađarskoj od 1918. godine do današnjih dana. Za pripremanje velike monografije o povijesti Hrvata u Mađarskoj potrebna su višegodišnja arhivska istraživanja prvenstveno u Mađarskoj, u manjem dijelu u Vatikanu, Hrvatskoj i Srbiji.

U cilju izvršenja i provođenja istraživačkih zadataka potrebno je stvoriti istraživačku ekipu, prvenstveno od hrvatskih i mađarskih povjesničara iz Mađarske koji se bave ovom znanstvenom temom (s obzirom na činjenicu da su upravo vrela na mađarskom jeziku najmanje istražena), ali treba izgraditi usku suradnju i sa stručnjacima ovoga područja iz Hrvatske, Austrije i Srbije (Vojvodine). Istraživanja bi obuhvatilo istraživač kao voditelj ekipe koji bi koordinirao radove. Istraživači bi radili u tri veće podskupine:

1. grupa: razdoblje od srednjeg vijeka do kraja 18. stoljeća;
2. grupa: od početka 19. stoljeća do 1918. godine;
3. grupa: od 1918. do danas;

Pri završetku istraživačkog programa članovi istraživačke ekipe bi napisali veliku znanstvenu monografsku sintezu o povijesti Hrvata u Mađarskoj koju bi trebalo objaviti i na hrvatskom i na mađarskom jeziku.

Voditelj projekta „Povijesna monografija Hrvata u Mađarskoj“ dr. sc. Dinko Šokčević

Već se desetljećima govori i spominje kako bi bilo dobro da Hrvati u Mađarskoj imaju svoju monografiju – naime, Hrvati u Mađarskoj nemaju povijesnu monografiju koja obuhvaća sve etničke, odnosno subetničke skupine Hrvata u Mađarskoj. Postoje manje monografije, koje se bave samo jednom subetničkom skupinom, pa tako imamo monografiju o pomurskim Hrvatima, podravskim Hrvatima, bošnjačkim Hrvatima, ima i nekoliko znanstvenih monografija, no neke od njih na hrvatski su jezik prevedene s mađarskog, dok autori drugih nisu Hrvati iz Mađarske, nego mađarski stručnjaci koji su se bavili nama, prvenstveno etnografi, rekao nam je voditelj projekta „Povijesna monografija Hrvata u Mađarskoj“ dr. sc. Dinko Šokčević. O gradišćanskim Hrvatima objavljeni su povijesni pregledi u Zagrebu, ali u tim knjigama o gradišćanskim Hrvatima ipak veći naglasak dobivaju gradišćanski Hrvati iz Austrije, ne toliko oni koji žive s ove strane granice, u Mađarskoj. Monografijom o povijesti Hrvata u Mađarskoj želi se dati uvid u život hrvatske manjine u Mađarskoj kao cjeline, te ukazati na činjenicu da hrvatske subetničke skupine nisu živjele toliko međusobno odvojeno koliko se misli – takvo stanje nastalo je u dvadesetom stoljeću, prije Drugog svjetskog rata, pa uglavnom treba naglasiti važnost kulturne i vjerske povezanosti tih zajednica.

Tema naše buduće monografije je povijest i kultura Hrvata u Mađarskoj. Ona će se obraditi monografski, na temelju arhivskih činjenica, a u radu će sudjelovati istraživački tim suradnika Zavoda i vanjskih suradnika. Prvenstveno računamo na naše Hrvate, ali i na znanstvene istraživače iz Hrvatske i Vojvodine, dok na nekim područjima trebamo angažirati i mađarske stručnjake. Planiramo više svezaka, što je dobro – višesveščano izdanje će nam omogućiti da do kraja obradimo pojedina razdoblja (što u cijelosti, naravno, nikad nije moguće, ali zadaću možemo obaviti podrobno) i objavljujemo ih dio po dio. Po mogućnosti želimo obraditi sva razdoblja povijesti Hrvata u Mađarskoj, sve do danas, i obuhvatiti sve subetničke skupine. Budući da je od promjene političkog sustava u Mađarskoj prošlo više od 30 godina, povijest Hrvata u Mađarskoj, što je jasno, ušla je u novo razdoblje. Mislim da već imamo dovoljno odmaka, pa bi se, naravno, i to razdoblje trebalo obraditi. Jasno, kad se radi o najnovijim izvorima suvremenik ne može uvijek spoznati sve što se događa i doći do najsitnijih detalja, ali razdoblje prije 1990. je otvoreno za istraživanja, nema više tajnih arhiva, odnosno možemo pristupiti takvim arhivima. Za projekt treba vremena, zato je i planirano višesveščano izdanje, koje omogućuje objavljivanje svega što je je gotovo. Ne trebamo čekati, no smatram da je građa za istraživanje vrlo obilna: radi se o višestoljetnoj prošlosti i često potpuno neistraženoj građi. Dakle, naša povijest sadrži velike bijele mrlje, ima se što istražiti. Osim toga, ponovno se trebaju proanalizirati i stare monografije, što olakšavaju korištena arhivska mjesta, dakle, ne kreće se od nule. Hrvatska i mađarska povijesna znanost uvelike je napredovala u posljednjih 40-50 godina, pa tako, recimo, danas 18. stoljeću pristupamo posve drugačije od naših prethodnika, koji su pisali monografije o našim subetničkim skupinama. Dakle, i tu ima još dosta posla. Sve to može se ponovno obraditi u okviru novog poglavlja, ali kad se radi o 20. stoljeću, pogotovo o drugoj polovici stoljeća, na žalost, neki izvori jednostavno nisu prisutni u objavljenim člancima i studijama. Vjerojatno ih autori nisu poznavali ili su, poput nekih, bili nedostupni.

Moja zadaća glede monografije je koordinacijske i organizacijske naravi, a u nekim fazama sudjelovat ću i u istraživanjima. Naravno, napisat ću i neke dijelove monografije. Glavni urednički odbor i urednike, jer radi se o velikom poslu, višesveščanoj monografiji i dugotrajnom projektu. Mislim da ne treba posebno objašnjavati zašto je jednoj nacionalnoj manjini važno poznavanje svoje prošlosti.

dr. sc. Stjepan Blažetin: Počinju pripreme za provedbu projekta povijesne monografije Hrvata u Mađarskoj

Ovih dana u Znanstvenom zavodu Hrvata u Mađarskoj započeo je projekt izrade povijesne monografije Hrvata u Mađarskoj. Kako nam je rekao voditelj Zavoda dr. sc. Stjepan Blažetin, u dogovoru s osnivačem Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Hrvatskom državnom samoupravom počinje dugoročni istraživački projekt, čiji bi krajnji rezultat trebala biti povijesna monografija Hrvata u Mađarskoj. U okviru projekta od 1. travnja u Zavodu je zaposlen dr. sc. Dinko Šokčević. On će uspostaviti tim koji će istraživati arhivske dokumente, naime, puno toga još nije istraženo i ima puno „bijelih mrlja“. Ukoliko se doista želi izraditi znanstvena monografija potrebne su ozbiljne pripreme. U smislu dogovora s osnivačem Zavoda za monografiju će biti financijskih sredstava, koja će preko Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske osigurati Republika Hrvatska, odnosno Mađarska vlada. Dakle, nadamo se da će sredstava biti, predsjednik Ivan Guban je to obećao. Od veličine potpore projektu ovisi koliko će se istraživača i na koji način moći uključiti u pripremu monografije. Vjerujemo da će iz spomenutih izvora biti dovoljno sredstava da se zamišljeni projekt ostvari. Konačan cilj je objavljivanje povijesne monografije o Hrvatima u Mađarskoj, dakle na jednom mjestu skupiti sve one informacije koje su relevantne za doseljavanje Hrvata na ove prostore i njihovu povijest od tih vremena naovamo. Naravno, naglašavam kako su naši resursi slabi pa je voditelj projekta rekao da će se trebati uključivati suradnici sa strane, koji su do sada već istraživali neka razdoblja. Potrebni su nam istraživači koji znaju latinski, hrvatski, njemački, mađarski, posla ima puno, ali vjerujem kako ćemo dobrom organizacijom bit uspješni. Nakon sprovedenih istraživanja moguće je napisati tekstove i te tekstove treba složiti u monografsku priču, koja će onda, nadamo se, omogućiti cjelovit pregled povijesti Hrvata u Mađarskoj.

Mi u Zavodu već godinama kontinuirano radimo i na projektu leksikona Hrvata u Mađarskoj, i još na nekoliko potprojekata. U mnogim područjima ova dva projekta korespondiraju, ona istraživanja koja će se provoditi za monografiju vrlo su važna i za leksikon, i moći će se koristiti za ispisivanje novih natuknica, i obrnuto. Leksikon je možda prevelik zalogaj za humane resursa koje mi trenutno imamo u Zavodu, ali ne treba biti nestrpljiv, mislim da ćemo kontinuiranim radom doći i do konačnog rezultata, leksikonske knjige Hrvata u Mađarskoj, rekao nam je dr. sc. Stjepan Blažetin.

B.P.B.

BAČIN

Hrvatska samouprava Bačina 12. lipnja organizira tradicionalni Županijski hrvatski malonogometni turnir koji financijski podupire Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije. Na turniru koji će se održati na otvorenom, na mjesnom sportskom igralištu, sudjelovat će malonogometne momčadi Bačina, Baje, Dušnoka i Kačmara.

Santovački hrvatski vrtić

Više od sedamdeset godina odgaja djecu i priprema ih za školu

Santovački hrvatski vrtić jedan je od naših najstarijih dječjih vrtića u Mađarskoj. Djeluje u okviru Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma, a od 2000. godine u vlasništvu je Hrvatske državne samouprave. Utemeljen je još davne 1949. godine, samo tri godine nakon utemeljenja santovačke hrvatske osnovne škole. Od samih početaka ima iznimno važnu ulogu, ne samo u predškolskom odgoju već i u pripremi djece za hrvatsku osnovnu školu. U proteklih više od sedam desetljeća odgojio je mnoge santovačke naraštaje, među ostalim velik broj istaknutih pedagoga, književnika i javnih djelatnika Hrvata u Mađarskoj.

Vrtić od 2011. godine radi u novosagrađenoj zgradi hrvatskog vrtića i učeničkog doma u uvjetima koji odgovaraju standardima 21. stoljeća. Posljednjih godina ima četrdesetak polaznika, a rad u vrtiću odvija se u tri uzrasne skupine. S djecom radi tri odgojitelja, točnije dvije odgojiteljice i jedan odgojitelj, a njihov rad potpomažu i dadilje. Od jeseni 2020. godine s djecom u maloj grupi radi Zoltán Somogyi, u srednjoj Klara Velin Szabó, koja završetkom odgojne godine odlazi u mirovinu, a s velikom grupom Anica Filaković, ujedno i voditeljica vrtića.

„Protekla godina bila je iznimno teška zbog pandemije koronavirusa, a rad je obustavljen samo u ožujku i travnju ove godine, ali i tada je organizirano dežurstvo za djecu koju roditelji zbog svojih radnih obveza nisu mogli kamo smjestiti. Bilo je sve-

ga dvoje-troje takve djece. Iako je među kolegama bilo bolesnih, rad se ipak cijelo vrijeme nesmetano odvijao”, kazala nam je uz ostalo Anica Filaković.

Naglasila je kako je, nažalost, zbog epidemiološke situacije i ove godine izostao već tradicionalni završni program, ali su pridržavajući se epidemioloških mjera i važećih propisa održali oproštajnu svečanost velike grupe. Vrtićari male i srednje grupe su pak završni program za svoje roditelje prikazali virtualno.

Kako nam je na kraju kazala Anica Filaković, ove godine od vrtića se oprostilo 15 polaznika velike grupe, budućih prvaša, a svi oni od jeseni će školovanje započeti u santovačkoj Hrvatskoj školi. Za sada je u malu grupu od jeseni upisano desetero djece, ali se očekuje da bio on mogao biti i nešto veći, stoga će i u sljedećoj, 2021./22. godini zasigurno zadržati broj vrtićara koji je ostvaren tijekom proteklih godina.

S.B.

Sastanak članova Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

Na poziv predsjednika Jose Šibalina 2. lipnja u županijskom Domu narodnosti u Baji održan je sastanak Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije na kojem su usuglašene priredbe bačkih Hrvata koje će se održati u predstojećem razdoblju. Dopredsjednica Hrvatske državne samouprave Angela Šokac Marković izvijestila je nazočne o održavanju Dužijance, koju će prikazati gosti iz Subotice te Državnom hrvatskom tamburaškom festivalu u Baji. Kako je uz ostalo kazala, 14. kolovoza organizirat će se prigodni kulturni program uz sudjelovanje Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo” i otvorenje prigodne izložbe, a u nastavku večeri i Državni hrvatski tamburaški festival. Sutradan, 15. kolovoza, održat će se svečano misno slavlje u župnoj crkvi svetog Antuna Padovanskog i procesija središtem grada uz blagoslov novoga kruha. Domaćini županijskih priredbi ukratko su izvijestili nazočne o tradicionalnim programima koji će se održati u ljetnom razdoblju. Tako će Baćin 12. lipnja biti domaćinom malonogometnog turnira, Kalača 19. lipnja Spomen-dana biskupa Ivana Antunovića, Aljmaš 17. srpnja natjecanja hrvatskih ribiča, a Santovo 4. rujna vjerskog susreta i hodočašća bačkih Hrvata na santovačku Vodicu. S.B.

Sastanak članova Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije u Domu narodnosti

„Dođi, Duše Presveti...“

U nedjelju, 23. svibnja 2021. godine na svetkovinu Duhova u Pečuhu je održana sveta misa na hrvatskom jeziku uz sudjelovanje predstavnika baranjskih, podravskih i bačvanskih Hrvata. Misno je slavlje predvodio dekan Osječkog vojnog dekana prečasni Vladislav Mandura, kojeg je pozvao generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu g. Drago Horvat. Uz koncelebraciju vlč. Gabrijela Barića i službu pjevanja zbora Augusta Šenoae misno slavlje je proteklo u znaku aktualnog blagdana Duhova i zahvalnosti prigodom Dana državnosti Republike Hrvatske. Pozivu su se odazvali mnogi vjernici, među njima i predsjednik HDS-a Ivan Guban, glasnogovornik hrvatske narodnosti u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, načelnici i predsjednici narodnosnih samouprava susjednih sela,

Okupio se lijepi broj vjernika

FOTO: FACEBOOK GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE HRVATSKE U PEČUHU

Nazočnima se obratio generalni konzul Drago Horvat

Dio vjernika

a misnom slavlju je nazočio i hrvatski veleposlanik u Mađarskoj dr. Mladen Andrić. U svojoj je propovijedi prečasni Mandura govorio o porukama blagdana i darovima Duha Svetoga koji su svima nama jako važni i potrebni, a ukazao je i na sve pozitivnosti koje je osamostaljenje donijelo hrvatskom narodu. No ima tu i negativnih pojava: ukazao je na opasnost koja se krije u odlivu educirane radne snage u zapadne zemlje, „trbuhom za kruhom“, odnosno za udobnijim i uspješnijim životom. Na kraju svete mise se svima nazočnima zahvalio generalni konzul g. Drago Horvat, a Vesna Velin, koja već neko vrijeme uspješno koordinira misna slavlja u Pečuhu, obavijestila je nazočne o datumu hrvatskog hodočašća u Marijađud i Drvljance.

Izvor: Zornicanova.hu

Aktivnosti Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu

U organizaciji Hrvatske samouprave Baranjske županije 1. lipnja u Hrvatskom klubu Augusta Šenoae radi usklađivanja programa samouprava i institucija u 2021. godini održan je sastanak predsjednika mjesnih hrvatskih samouprava iz Baranjske županije. Sastanku je nazočio i generalni konzul Drago Horvat sa suradnicima, koji je nazočne upoznao s aktivnostima Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu u području kulture, gospodarstva i diplomacije povodom obilježavanja 30. obljetnice priznanja Republike Hrvatske i uspostave diplomatskih odnosa s Mađarskom. Tako se za 8. listopada 2021. godine u Hrvatskom kazalištu Pečuh planira nastup glazbenog sastava „Obitelj Rucner i gosti“, a 21. listopada u Obrazovnom centru Miroslava Krležje održat će se Noć hrvatskog filma i novih medija (izložba hrvatskih filmskih plakata i projekcija filmova). Tijekom 2022. Generalni konzulat planira više programa. U prvoj polovici veljače u svečanoj dvorani Županijske skupštine u Pečuhu održat će se prezentacija AGCT „Jadranska vrata“. Tijekom ožujka u prostoru Pečuške biskupije održat će se izložba jednog hrvatskog akademskog slikara, 22. travnja u Hrvatskom kazalištu Pečuh nastupa Mješoviti pjevački zbor „Podravina“ iz Ludbrega, 22. svibnja u Franjevačkoj crkvi u Pečuhu održat će se misa za domovinu, a krajem svibnja je povodom Dana državnosti Republike Hrvatske u pečuškom Centru Kodály planiran nastup glazbenog ansambla „Lado“.

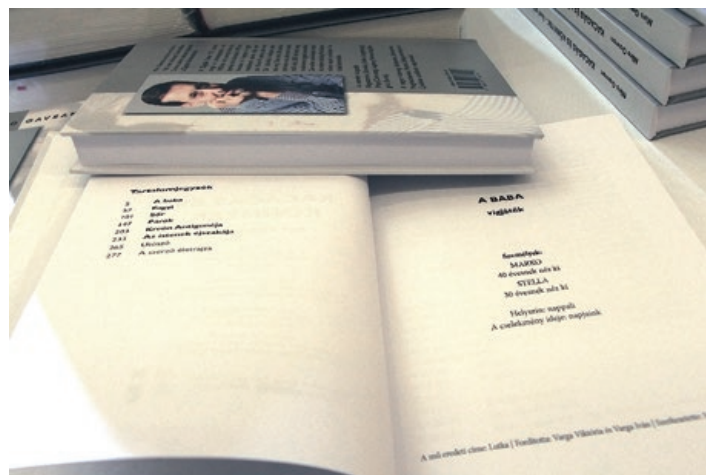
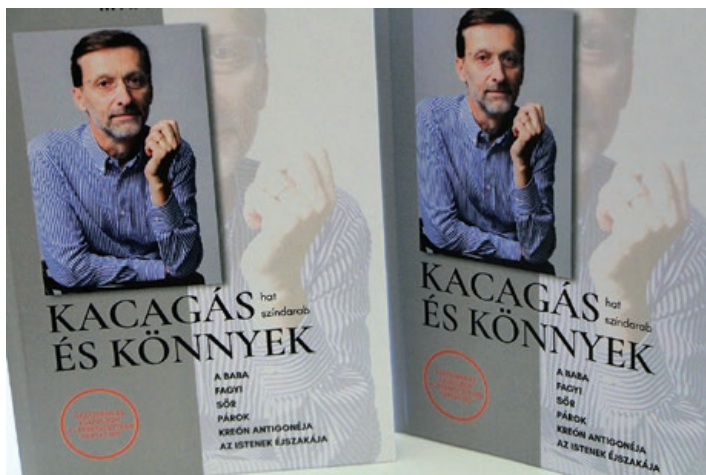

Generalni konzul Drago Horvat i konzul savjetnik Neven Marčić s voditeljem Kluba Augusta Šenoae Mišom Šarošcem

Branka Pavić Blažetin

Promocija dviju knjiga drama Mire Gavrana

U Hrvatskom kazalištu Pečuh u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama 14. svibnja održana je promocija dviju knjiga drama Mire Gavrana. Promocija knjige „Odabrane komedije“, objavljene u nakladi Matice hrvatske Zagreb, koja sadrži petnaest komedija Mire Gavrana, i knjige „Smijeh i suze“ u mađarskom prijevodu, a to je knjiga drama Mire Gavrana „Kacagás és könnyek“.

Radi se o šest drama Mire Gavrana na mađarskom jeziku, naslova „A baba“ (Lutka), „Fagyí“ (Sladoled), „Sör“ (Pivo), „Párok“ (Parovi), „Kreón Antigonéja“ (Kreontova Antigonja) i „Az istenek éjszakája“ (Noć bogova). Izdavač knjige je ITG Zagreb, a prevoditelji Gavranovih drama na mađarski jezik su Ivan Varga i Viktorija Varga. U promociji su sudjelovali Maja Šegota, Slaven Vidaković, Ivan Varga, Viktorija Varga i Mladena Gavran. Mladena Gavran je interpretirala dio iz drame „Najluđa predstava na svijetu“.

Prevoditelj Ivan Varga rođen je u Subotici i zavolio je romane Mire Gavrana još kao sedinginski gimnazijalac. Uživao je u čitanju „Profesorice od snova“, „Svašta u mojoj glavi“... Zavolio je te vedre priče s puno smijeha i happy endom, pozitivnih misli i poželio je da i njegovi prijatelji Mađari mogu čitati te tekstove. On i supruga Viktorija su danas prevoditelji drama Mire Gavrana. Rade zajedno prevode i stiliziraju, održavaju čitaće probe s prijateljima prije oblikovanja konačnog prijevoda. Viktorija je „Lutku“ i „Sladoled“ najprije pročitala na engleskom jeziku, štoviše, prvi prijevod jedne Gavranove drame „Sve o muškarcima“ bio je s engleskog na mađarski jezik. Do sada su Ivan i Viktorija preveli deset dramskih testova i roman „Kafkin prijatelj“. Ova knjiga prijevoda sadrži šest drama, četiri komedije i dvije drame. Ivan smatra kako je Miro Gavran doprinio otvaranju mađarske javnosti prema hrvatskoj književnosti. Miro Gavran se zahvalio prevoditeljima i izrazio radost dvadesetogodišnje suradnje s Hrvatskim kazalištem Pečuh, koja se potvrđuje i najnovijom premijerom njegove drame „Muž moje žene“ i „Povratak muža moje žene“. Posebno se raduje knjizi prijevoda svojih šest tekstova na mađarskom jeziku koja je predstavljena ovom prilikom uz knjigu „Odabrane komedije“.

Miro Gavran najizvođeniji je hrvatski kazališni pisac u Hrvatskoj i inozemstvu. Njegove drame i komedije imale su više od 400 premijera diljem svijeta, a vidjelo ih je više od četiri milijuna gledatelja. Njegove drame prevedene su na 40 jezika i objavljene u 270 izdanja. On nije samo dramopisac već i romanopisac te dječji i omladinski pisac. 1997. godine objavljena je drama „Pacijent doktora Freuda“ (Freud doktor páciense) na mađarskom jeziku u prijevodu Janje Prodan, u izdanju Zemaljske samouprave Hrvata u Mađarskoj. Ista je drama premijerno izvedena 10. svibnja 1997. godine u Narodnom kazalištu u Pečuhu u zajedničkoj koprodukciji s Hrvatskim kazalištem Pečuh. Igrane su dvije predstave, jedna na hrvatskom, a druga na mađarskom jeziku, u režiji Tamása Balikóa. Zanimljivo je kako je budimpeštansko kazalište Miroslav Krleža 1998. u režiji Stipana Đurića na hrvatskom jeziku na scenu postavilo „Kreontovu Antigonu“. Na mađarskom jeziku u Mađarskoj uprizorene su uz Pacijenta doktora Freuda još dvije Gavranove drame, „A baba“ (Lutka) u produkciji Kazališta Karinthy i Budimpeštanskog

Trenutak za pjesmu

Ja to nazivam pjesmom

Ne znam draga da li je naš svijet počeo propadati
na nebu ili na zemlji
Ne znam šta je bilo jače
svijet u kome smo živjeli
ili svijet koji smo stvorili ljubeći se
I da li su bili zajedno i da li su bili jedno
Pružajući drugima sve riječi koje smo rekli jedno drugom
Ne razmišljajući šta se sa svijetom tada zbiva
Mijenjali smo sve što ljubav može mijenjati
Ja sam to nazivao pjesmom
A zemlja je u nas sve više ulazila kao pijesak u vrt
kao jesen u vidik
I ne znam šta je bilo slabije u našem svijetu
naše tijelo ili naš zanos
Samo znam da je sve opet isto
Kao prije svega što smo učinili i što smo izgubili
To je taj svijet što je opet između nas
rođen iz naše pustoši
Dok mi svako na svojoj strani promijenjeni vremenom
Nosimo svoj plod što ja nazivam pjesmom

Vlado Gotovac

Maja Šegota, Miro Gavran, Mladena Gavran i Ivan Varga

Operetnog kazališta 2018. godine i „Kreón Antigónéja“ (Kreontova Antigena) u produkciji debrecinskog Omladinskog kazališta Páholy 2018. godine. Uz spomenute na mađarski jezik su prevedene i sljedeće Gavranove drame: „Nóra ma“ (Nora danas), dio drame „Trpimir, legszófogadóbb beteg“ (Najposlušniji bolesnik Trpimir), „Felejtse el Hollywoodot!“ (Zaboravi Hollywood), „Amikor meghal a színész“ (Kad umire glumac), „A kisállatorvos“ (Doktor od životinjica), „George Washington szerelmei“ (Ljubavi Georgea Washingtona).

Hrvatsko kazalište Pečuh 7. travnja 2006. uprizorilo je Gavranovu dramu „Veseli četverokut“ u režiji Stipana Filakovića. Također Hrvatsko kazalište Pečuh premijerno 2. svibnja 2010. godine uprizorilo je komediju Mire Gavrana „Rogonje“ u režiji Želimira Oreškovića. A predstavu „Muž moje žene“ i „Povratak muža moje žene“ Hrvatsko kazalište postavilo je na scenu u režiji Nine Kleflin 14. svibnja 2021. godine.

Branka Pavić Blažetin

Uskoro počinje Croaticumova ljetna škola hrvatskog jezika i kulture

Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu najveći je i najstariji centar za učenje hrvatskog kao stranog jezika. Njegovi programi namijenjeni su svim pojedincima koji žele učiti hrvatski jezik ili upoznati hrvatsku kulturu, neovisno o njihovom prethodnom znanju. Dana 23. lipnja 2021. počinje Croaticumova ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture koja će se održati online i traje 3 tjedna, do 13. srpnja 2021. Polaznici hrvatski jezik i o hrvatskoj kulturi uče u 75 školskih sati (75 x 45 minuta; 4 školska sata jezične nastave dnevno, 2 sata govornih vježbi tjedno te 9 školskih sati nastave o kulturi tijekom tri tjedna). Nastava se može pohađati na Filozofskom fakultetu u Zagrebu ili putem interneta. Croaticumova ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture akreditirana je kao „Hrvatski jezik i kultura“, te uspješan završetak programa polaznicima uz potvrdu o uspješno položenom ispitu omogućuje i stjecanje 4 ECTS-a. Učenje hrvatskog jezika izvodi se na različitim razinama u skladu sa Zajedničkim europskim referentnim okvirom za jezike. Program „Hrvatski jezik i kultura“ izveden je iz programa „Jezičnih vježbi iz hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika“: Hrvatski jezik i kultura 1.1, 1.2 i 1.3 > razina A1 i A2; Hrvatski jezik i kultura 2.1 i 2.2 > razina B1.1; Hrvatski jezik i kultura 3.1 i 3.2 > razina B1.2; Hrvatski jezik i kultura 4.1 i 4.2 > razina B2.1; Hrvatski jezik i kultura 5.1 i 5.2 > razina B2.2; Hrvatski jezik i kultura 6.1 i 6.2 > razina C1. Ako imate dodatnih pitanja, slobodno pišite na croaticum@ffzg.hr.

k.g.

Zrinski i Frankopan u hrvatskom stihu

Knjigu izbora pjesama „Zrinski i Frankopan u hrvatskom stihu“, koju su u povodu 350. obljetnice tragične pogibije hrvatskih velikana Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana priredili Vladimir Lončarević i Petra Babić, objavila je u knjižnici Posebnih izdanja Matica hrvatska.

Knjiga je objavljena u povodu 350. obljetnice tragične pogibije Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu. Nakladnik naglašava kako zbirka „Zrinski i Frankopan u hrvatskom stihu“ predstavlja izbor autorskih lirskih i epskih pjesama hrvatskih pjesnika tematski ili motivski vezanih uz tragični završetak političkoga pokreta Zrinskih i Frankopana, koji je završio njihovim uhd-bama i smaknućem. Izbor je načinjen temeljem pregleda hrvatske periodike, pjesničkih zbirki i antologija. Predgovor knjizi napisao je Božidar Petrač koji ističe kako bez obzira na sve mijene, ostaje nepobitna činjenica da su obitelji Zrinskih i Frankopana, a posebice njihovi istaknuti predstavnici, među kojima su Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan, u narodnoj svijesti ostali i živjeli kao nositelji otpora svakomu tuđinskom presizanju i svakoj tuđinskoj vlasti, sve do naših dana nadahnjujući svojim hrabrim činom mnoge naraštaje u borbi za slobodu i samostalnost hrvatskoga naroda. Svojim pjesmama pjesnici svjedoče o neumrloj slavi Zrinskih i Frankopana, napominje Petrač i dodaje kako to čine pjesmama kojih je glavni cilj bio pronositi slobodarski duh Zrinskoga i Frankopana te stalno podsjećati na njihovo opiranje tuđinskoj samovolji ne bi li se u njihovu činu u raznim povijesnim okolnostima i previranjima snažila svijest hrvatskoga naroda da, unatoč teškim progonima i brojnim žrtvama, postigne svoju slobodu i samostalnost.

U knjizi „Zrinski i Frankopan u hrvatskom stihu“ (373 str.) objavljen je izbor 89 pjesama od 78 pjesnika u vremenskom rasponu od Vladislava Menčetića, preko Fadils Kurtagić-Bratilski i Ivana Gorana Kovačića do Mile Pešorde i Sonje Delimar.

(Hina)

Bošnjačke Hrvatice

Sveta misa povodom Dana državnosti Republike Hrvatske u Budimpešti

U povodu Dana državnosti Republike Hrvatske u budimskoj crkvi Rana sv. Franje 30. svibnja održana je sveta misa na hrvatskom jeziku, koja je okupila pedesetak vjernika iz Budimpešte, Erčina i Tukulje. Misu je služio otac Vjenceslav Tot. Okupljenima se obratio predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić koji je recitirao pjesmu Vesne Parun „Molitva“, a potom je čestitke povodom Dana državnosti u okviru prigodnog govora uputio i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić. Pored predstavnika hrvatskog diplomatskog zbora u Budimpešti na misi je sudjelovao i počasni konzul RH u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos. Proslavu su organizirali Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj, Hrvatska samouprava Budimpešte i Hrvatska samouprava XVI. okruga.

Dan državnosti u Republici Hrvatskoj praznik je koji se obilježava 30. svibnja, u spomen na konstituiranje prvog demokratski izabranog višestranačkog Hrvatskog sabora 30. svibnja 1990. godine i povijesnu ulogu tog čina u očuvanju hrvatske državnosti. Za predsjednika prvog saziva Sabora izabran je Žarko Domljan; prvi saborski saziv imao je 351 zastupnika i tri vijeća. Većinu, 207 od 351 mandata imao je HDZ, Savez komunista Hrvatske – Stran-

ka demokratskih promjena imala ih je 107, Koalicija narodnog sporazuma 21, Srpska demokratska stranka 5, dok je 13 mandata pripalo nezavisnima i zastupnicima nacionalnih manjina. Konstituiranje novog Sabora, kako je napisao povjesničar Ivo Perić u svojoj knjizi o Hrvatskom državnom saboru, obavljeno je „u izuzetno svečanom ozračju“. Na svetoj misi održanoj u povodu tog značajnog povijesnog događaja bilo je lijepo vidjeti mlade hošigovke Lillu Bengyeszkov, Jasminku Tábori, Mannu Miu Vám, Ninu Mimi Vám i članice budimpeštanske Izvorne folklorne sku-

pine i erčinske plesne skupine „Zorica“ odjevene u narodnu nošnju. „U ovoj svetoj misi zahvaljujemo Bogu što imamo lijepu domovinu, mjesto u koje uvijek odlazimo kao svojoj kući, s ljubavlju i sretno. Domovinu, u kojoj nismo tuđinci, u kojoj živimo slobodno i govorimo na svom materinskom jeziku, njegujemo svoju kulturu i slobodno ispovijedamo svoju kršćansku, katoličku vjeru. Zahvaljujemo što imamo domovinu koja nas, naravno, poslije Boga, brižno štiti. Pored zahvale imamo i zadaću: moramo je obraniti. Ne samo u stvarnom boju, već i u onom duhovnom, protiv neprijatelja koji pokušavaju uništiti ljudski život i dostojanstvo, to jest sila zla. Zato molimo Gospodina za pomoć, neka nas sačuva u svojoj ljubavi. Misu prikazujemo za sve one koji su dali živote za hrvatsku domovinu,“ rekao je otac Vjenceslav Tot.

Okupljenima se obratio i predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, koji je recitirao pjesmu Vesne Parun „Molitva“, a potom je čestitke povodom Dana državnosti u okviru prigodnog govora uputio veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić. Hrvatski veleposlanik ukazao je na povijesnu važnost konstituiranja prvog demokratski izabranog višestranačkog Hrvatskog sabora, pridodavši kako je time „u punoj vjeri nastavljeno življenje hrvatske države i naroda u suvremenim uvjetima kraja 20. stoljeća“. Naglasio je da Hrvatska, Mađarska i Hrvati u Mađarskoj dijele puno toga, članstvo u Europskoj uniji i NATO-u, te prostor od Karpata do Jadranskog mora. Govorio je i o humanitarnoj pomoći koju su Mađarska i hrvatska manjina u Mađarskoj pružili potresom pogođenom Zagrebu i Banovini, osvrnuvši se i na zajedničke hrvatsko-mađarske projekte. Nakon svete mise sudionici su pozvani u crkveno dvorište na vino, sendviče i kolače.

Kristina Goher

Četarska narodnosna osnovna škola u stalnom razvoju

Narodnosna osnovna škola Gornjega Četara, s dvimi školskim zgradama, infrastrukturno, a tako i po vanjskom i nutarnjem izgledu u minulih deset ljet prez sumlje je začela hodati na putu savršenosti. Uspoređujući njeve slike s prethodnim ljet, skoro da su neprepoznatljive ne samo zgrade, ke su u medjuvrimenu obnovljene, nego i cijela okolica, ka je s raznim naticanji, potporami dobila dičji park i sad nedavno i novo športsko igrališće. Trenutačno djelaju još na dvi svlačionica, ke će biti takaj gotove do svečane predaje, do 15. junija. Kako je rekla školska direktorica Veronika Szegleti, jur prvi službeni dokumenti pišu o postojanju škole u Gornjem Četaru iz 1886. ljeta, a sama školska zgrada za dvi ljeti će proslaviti 110. obljetnicu, na što se i posebno pripravlja, tako djelatnici kot i školari, s jednim spomen-izdanjem.

Mlada pedagoginja Veronika Szegleti jur jedno desetljeće pelja odgojno-obrazovnu ustanovu u južnogradišćanskom naselju, a što nalize tehničkoga unapredjivanja i polipšanja, to je očevidno ne samo u/na objekti, nego i po cijeloj okolici. „Hvala Bogu, dobili smo mnogo naticanj, imali smo bezbrojnu financijsku potporu i ovako smo mogli začeti naše djelo. Najprlje je gornja škola dobila izolaciju, nove obloke i vrata, zahvaljujući naticanju Ministarstva nutarnjih poslov, a potom i na polipšanje školskoga dvora smo uspjeli nabaviti materijalna sredstva. U programu eko-škol začeli smo saditi stabalje, uređjivati okoliš. Pomoću seoskih i narodnosnih samoupravov ter potporom zakladov

Anica Polyak-Šaller, učiteljica hrvatskoga jezika s dicom 1. razreda

smo sazidali dičji park, a u medjuvrimenu s još jednim uspješnim naticanjem obnovljena je zgrada male škole, a investicija je stala približno sto milijun ft. Posebno smo pripazili na eko-grijanje, i ta mala zgrada je dobila izolaciju, nova vrata i obloke. S potporom sambotelskoga Obrazovnog centra i sa svimi samoupravami pet naselj promjenio se je nutarnji prostor, isfarbani su razredi, a u donjem kraju zgrade je oblikovana mala dvorana za tjelovježbanje i razred za učnju hrvatskoga jezika, nabrajaju se novosti od školske direktorice, a najaktualnija investicija vrijeda će se i službeno prikdati na školskom dvoru. „Zahvaljujući uspješ-

Novo igrališće je već u hasnovanju

nom naticanju na državnom programu Rukometnoga saveza, obnovljeno je veliko športsko igrališće, jer nažalost, na to nismo imali mogućnosti u manjanju mjesta da se izgradi športska dvorana. Naše staro, asfaltirano igrališće zminjio je moderni, dekorativni, zagradjeni športski plac, pokriven sa španjolskimi koc-kami prez fuzanja i nismo potribovali apsolutno nikakovu drugu potporu. Investicija je završena iz ukupno 37 milijun ft. Uživamo

Obnovila se je i školska knjižnica: Sprava ravnateljica škole Veronika Szegleti s kolegicama

potporu mjesnih snagov, uz nas stoji i Roditeljski savjet i sva društva, tako smo svidoki još jednoga združenja u cilju naše dice. Trenutačno se gradu svlačionice, jer naša dica su se mogla za tjelovježbanje oblačiti u razredi. Polag igrališća te svlačionice će zagarantirati da kamen i pjesak ne ulazi na novo igrališće, po-vida naša sugorvornica jur na terenu, kraj ogromnoga placa, na kom se odvija živa borba za labdu. U prošlom periodu tako je obnovljena i premješćena i školska knjižnica, modernizirani su razredi, i pravoda se povećava i broj školarov. Momentalno 123 školari se uču u ovoj školi iz deset naselj, a od septembra 21 mališana će ovde začeti školsko ljet. U cijeloj školi, nažalost, najmanje je hrvatskih školarov, po broju 23. Iako je i takovih generacijov (2. i 4. razred), kade nijedno dite nije na hrvatskoj nastavi, u prvi razred na hrvatski jezik su upisani četirmi na 2021./2022. školsko ljet. „Dica dojdju iz mišovitih hištav, kade hrvatsko-nimška starina moraju odlučiti koji jezik će se dite učiti tajedno na pet, plus jednoj uri. Čudami se odluču zbog blizine austrijskoga hatara za nimški jezik, iako smo koncentrirani na sve dvi narodnosti, ali to, ipak je preteška zadaća,“ čujemo od ravnateljice ka sve što je u službi hrvatskoga jezika i tradicij u potpunosti podupira. GRAJAM; Narodnosni kup, Hrvatski dan, partnerstvo s Osnovnom školom Kupljenovo, većgeneracijsko zborovno jačenje i hrvatska dičja folklorna grupa, sve bi moralo jačati hrvatsku svist i motivirati mlade Hrvate i Hrvatice da dokle još nij' kasno upoznaju ter si zamu u obrambu bogato hrvatsko jerbinstvo, prvenstveno u jeziku.

Tiho

Svibanjsko druženje Fočana i njihovih prijatelja

Ako je svibanj i ako su Duhovi, onda se u Podravini naši Hrvati druže u Foku. Tako je unatrag šest godina. Ove godine u organizaciji Hrvatske samouprave Foka priređena je VI. „Duhovska svečanost i natjecanje u kuhanju“, koje je održano 29. svibnja.

Poziv na druženje bio je razaslan znatno prije, tako da su se svi oni koji su željeli biti sudionici događaja i nešto skuhati mogli javiti organizatorima koji su im osigurali namirnice za kuhanje, ovoga puta fiša. Dolazak natjecatelja u dvorište mjesnog Doma kulture bio je u kasnim prijepodnevним satima, slijedilo je natjecanje u kuhanju fiša, potom ocjenjivanje jela i objava rezultata te zajednički ručak i druženje. Priredbu je omogućila potpora Fonda „Gábor Bethlen“ u iznosu od 200 000 ft, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra Josip Gujaš Džuretin i Hrvatske samouprava Baranjske županije.

Organizatori su natjecateljima osigurali: 2 kom. ribe za „fiš“; vodu za kuhanje; klupе i stolove. Natjecatelji su se sami trebali pobrinuti za ostale potrepštine za kuhanje (kotlić, plinsku bocu, pribor i ostale namirnice potrebne za natjecanje, šator itd.).

Na ovogodišnje natjecanje u kuhanju fiša prijavilo se osam ekipa: ekipa Daranja, ekipa Potonje, ekipa Ljubice Kovačević, ekipa „Még egyszer mondom“, ekipa Novo Selo, ekipa Nagyatáda, ekipa Szilva i ekipa „Hladno pivo“. Ocjenjivački odbor imao je težak zadatak, ocijeniti bolji od boljeg fiša. Ipak, najboljim je ocijenjen fiš koji je

skuhala ekipa Potonje, drugo mjesto je osvojila ekipa Daranja a treće ekipa „Még egyszer mondom“. Predsjednica Hrvatske samouprave Foka Ljubica Veber i predsjednik ocjenjivačkog odbora Robert Ronta uručili su vrijedne nagrade natjecateljima. Okupljene u prekrasnom dvorišnom ambijentu fočkog doma kulture zabavljali su članovi tamburaškog orkestra „Biseri Drave“. Programu je nazočio i konzul savjetnik Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Neven Marčić. Dan je protekao u druženju uz ukusne zalogaje dobrodošlice, izvrstan fiš i fočke kolače, a o svemu su se brinuli zastupnici Hrvatske samouprave Foka: Ljubica Veber, Kristina Keresztes i Pavo Kovačević.

Branka Pavić Blažetin

Novi križ ispred barčanske crkve

Dana 20. svibnja postavljen je novi križ ispred rimokatoličke crkve u gradiću Barču. Stari je srpnja 2020. godine oštećila oluja i nije se mogao obnoviti. Taj sakralni objekt bio je ponos Barčana te su što prije na isto mjesto željeli vratiti križ. To je i učinjeno uoči ovogodišnjeg blagdana Duhova zalaganjem crkvene općine, samouprave grada Barča, i brojnih pojedinaca.

FOTO: KRISTINA KERESZTES

FOTO: MARIKA BUNJEVAC

Mala stranica

Krležijada 2021-III

U nizu raznih natjecanja „Krležijada 2021“ u organizaciji Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže u Pečuhu izvrsni su radovi nastali i u kategoriji plakata „Hrvatski spomenici u mom kraju“. U izradi plakata uspješniji su bili učenici hrvatskih osnovnih škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika. Od deset dostavljenih plakata članovi žirija najboljima su ocijenili plakate učenika iz Gare i Lukovišća. Prvo mjesto osvojila je učenica sedmog razreda Osnovne škole iz Lukovišća Friderika Hajós, drugo mjesto učenik petog razreda Osnovne škole iz Gare Zalán Ostrogonác, a treće mjesto učenica sedmog razreda Osnovne škole iz Lukovišća Boglárka Óvári.

(Beta)

Zavičajna kuća

Zavičaj kuća se nalazi u Lukovišću, u ulici Dože.

Jedina je zavičajna kuća Hrvata u Somodu.

Utemeljena je 1985. godine (sagrađena je početkom 19. stoljeća).

To je kuća na gredama.

Krov je od trske.

Vlasnik kuće obitelj Jelić.
Pavo Jelić je bio opančar.
Njegova radionica se nalazi u kući.

Zavičajna kuća se sastoji od sobe, kuhinje i komore.

Na dvorištu su gospodarske zgrade i bunar.

Za posjetitelje zavičajna kuća je otvorena svake godine od 1. travnja do 31. listopada. Svaki dan od 10 sati do 14 sati.]

Plakat Boglárke Óvári

SPOMEN-PLOČA ĐURI FRANKOVIĆU

Đuro Franković je bio hrvatski književnik, publicist, etnograf, znanstvenik, profesor i kulturni djelatnik.

Živio je u Lukovišću.

Rođen je u Foku 9. veljače 1945 g. Preminuo u Pečuhu 9. listopada 2016 g.

Bio je počasni građanin Lukovišća. Uvijek je bio ponosan na svoje podrijetlo.

Više puta je dolazio u naš vrtić, školu i knjižnicu da nam priča o svojim knjigama.

Svake godine (9-og veljače) organiziraju svečanost na njegov rođendan.

Povodom 75. godišnjice njegova rođenja su otkrili spomen-ploču.

Nalazi se na zgradi lokalne samouprave.

Spomen-ploču otkrili su udovica Đure Frankovića i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Ćugan.

Plakat Friderike Hajós

Plakat Zalána Ostrogoncza

Oltarska slika za rođendan

Fičehaska crkva Silaska Svetoga Duha prošle godine proslavila je 25. obljetnicu svoga postojanja. Uoči obljetnice crkva je obnovljena i obogaćena oltarskom slikom, a u nastajanju su i slike križnoga puta. Prošle godine obljetnica nije obilježena zbog pandemije, ali je prisjećanje održano ove godine na Duhove, kada je i proštenje Fičehaza. Mjesni župnik Csaba Vaslabán posvetio je novu oltarsku sliku i zahvalio se svima koji su na bilo koji način doprinijeli uljepšavanju crkve.

Kapelica u Fičehazu nastala je 1925. preuređivanjem jedne razredne učionice mjesne osnovne škole. Kapelica je mogla primiti tek mali broj ljudi, pa su vjernici na svetu misu uglavnom odlazili u Kerestur, koji je bio župno središte. Nakon društvenopolitičkih promjena mjesno čelništvo je 1995. godine odlučilo pretvoriti kapelicu u crkvu te je nastala zgrada koja je i danas spojena s nekadašnjom osnovnom školom. Tada za oltarsku sliku nije bilo dovoljno sredstava, pa je zajednica vjernika za 25. obljetnicu odlučila crkvi pokloniti oltarsku sliku i slike postaja križnoga puta. I mjesni je župnik smatrao važnim da crkva Silaska Svetoga Duha dobije oltarsku sliku, jer oltar je najsvetije i najvažnije mjesto crkve, koje privlači pogled i srce vjernika, gdje se u crkvama nalazi slika ili kip sveca zaštitnika. Odsada će nova oltarska slika Silaska Svetoga Duha zračiti dodatnu svetost, te unapređivati zajedništvo u vjeri, što i sama simbolizira, prikazujući Blaženu Djevicu Mariju okruženu apostolima ispunjenim Svetim Duhom. Dan silaska Svetoga Duha je rođendan Crkve. U obnovi crkve uz Mjesnu samoupravu i zajednicu vjernika sudjelovala je i Hrvatska samouprava, što je omogućilo posvetu nove oltarske slike na Duhove. Načelnik Fičehaza dr. József Takács posebno se zahvalio na pomoći Hrvatskoj samoupravi i vjernicima, rekavši kako je crkva osim mjesta utočišta, molitve i druženja svih vjernika ujedno i simbol seoskog zajedništva.

Župnik je u svojoj propovijedi također istaknuo važnost zajedništva u vjeri. O važnosti zajedništva govorio je i državni tajnik Péter Cseresnyés, koji je naglasio da stanovništvo Fičehaza o njemu svjedoči svojim primjerom. Oltarsku sliku predstavio je autor Ferenc Czanik, koji je govorio o načinu prikazivanja uzvišenog događaja, te je zamolio vjernike za strpljenje u vezi sa slikama Križnoga puta – naime, pandemija ga je usporila u radu, ali je obećao da će ih do jeseni dovršiti. Predsjednik Hrvatske samouprave Zoltán Juhász zadovoljno je govorio o mogućnostima dobivanja potpore za razne projekte:

„Naša samouprava ima novca kaj more pomoći nekve programe, vek skupa se dogovorimo kaj je potrebno pak mi dajemo

Crkva Silaska Svetoga Duha u Fičehazu

novce. Mislim kaj Fičehasčani vek se drže skupa, ak nekaj hoćeju onda mi posluhnemo pak tak pomažemo. Ve smo kupili farbu kaj su ofarbali cirkvu, pisali smo projekta pak smo dobili novce za obnovu križeva, hoćemo i mikaj naše selo bude lepo. Pomogli smo i dečjem vrtiču da je bil Vuzem, kupili igračje i ak bomo mogli organiziramo hodočašće u Mariju Bistricu. To su nam vjerski programi ali bomo inekve druge menše programe organizirali“, rekao je predsjednik.

Na kraju mise župnik Csaba Vaslabán se zahvalio teti Mariji Mátyás na njezinom nesebičnom radu, jer se već 25 godina brine za crkvu.

„Negda sam delala vu školi pakme je onda načelnik prosil kaj napravim reda vu cirki, ve semveč mnogoletu vu penzij, sam kaj je nekak to ostalo na meni. Nedga mi je već teško, nesem mlada, sam da sam vu cirki i vidim kak je se lepo to mi je lepo na srcu“, rekla je teta Marija.

U fičehaskoj crkvi već se dugo ne čuje hrvatska riječ, već ni stariji ne znaju hrvatske molitve: nekoliko je puta za razne blagdane bilo hrvatskih misa uz pomoć svećenika iz Hrvatske, pa je i iz tog razloga velika nada pomurskih vjernika Martin Benceš iz Kerestura, koji se sprema na Teološki fakultet u Zagreb. U tome

ga podržava mjesni župnik i kapošvarki biskup László Varga. Inače, župnik Csaba Vaslabán rado prihvaća sve inicijative u svezi hrvatskih vjerskih programa, te smatra da će izgradnjom mosta između Kotoribe i Kerestura prekogranični vjerski programi biti češći, što će osnažiti i hrvatski jezik u bogoslužju.

Beta

Mjesni župnik Csaba Vaslabán zahvalio se umjetniku na oltarskoj slici

Teta Marija Matyás brine o crkvi

O Hrvatskom glasniku uz 30. obljetnicu tjednika Hrvata u Mađarskoj

Opstati jezikom i kulturom

Tomislav Šovagović, novinar i književnik, Zagreb

Svakoga četvrtka obraduje me primiti elektronskom poštom novi broj „Hrvatskoga glasnika“. Od srca čestitam uredništvu na sadržajnom tjedniku koji ima odjeka i kod nas u pradomovini. Rado pročitam, od prve do posljednje stranice, tekstove o svim zbivanjima Hrvata u Mađarskoj, s naglaskom na gradišćansko-hrvatsku zajednicu. Pripadam staroj školi koja je također prve tekstove pisala pisaćim strojem, naviknut na opipljivo listanje novina, ali zahvalan arhiviram sve brojeve i kompjutorskim putem. U nadi novih posjeta dragom sambotelskom i drugim krajevima kada ću „Hrvatski glasnik“ ponovno osjetiti i u rukama.

Osobito važnima smatram jezične i kulturne teme, s ciljem očuvanja opstojnosti hrvatskoga naroda, napaćenoga različitim ugrozama u ovih trideset godina. I vrijedno je pisati, kako na hrvatskom standardu, tako i na gradišćansko-hrvatskom jeziku. U suprotnom – izumrijet ćemo izostavljanjem svih silnih jezičnih bogatstava. Jer, izazovi očuvanja „Hrvatskoga glasnika“ nisu se promijenili s tehnologijom, politički, demografski, gospodarski – sve su izraženiji i opasniji. Zato je vrijedno imati novinsku oazu, ukazivati na poteškoće, čuvati sjećanje na dičnu hrvatsku baštinu, okopavati ju kako bi ostala zapisana za buduće naraštaje. Svaka crtica, vijest, izvještaj i reportaža o Hrvatima iz Mađarske, kao i njihova suradnja s Republikom Hrvatskom, budi snažnu emociju. Neka se nastavi u profesionalnom tonu, ususret svim zamkama ovoga velepošasnoga vremena korone i drugih nečistih sila. Još jednom, čestitke na vrijednom novinarskom trudu koji nije uzaludan, dapače, nemjerljiv je i trajan.

Zašto volim Hrvatski glasnik?

dr. sc. Živko Gorjanac iz Baje

Da sam zavolio Narodne novine, naš prethodni tjednik, ne trebam se čuditi jer biti kod „mojeg dide i bake“ u Santovu, u Prnjavoru (Dózsinoj ulici, kako je narod zove, aludirajući da smo mi, santovački Šokci/šokački Hrvati porijeklom i iz bosanskog Prnjavora), a ne čitati Narodne novine, tjednik Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj, ne bih mogao ni da sam htio. Kao roditelji Stipana Blažetina, pedagoga i pjesnika, pisca, naravno da su imali i rado i redovito slušali „našu emisiju“ Radio Pečuha, a isto tako su im dolazile i Narodne. Kasnije i kod Gorjančevih, kamo se moja mama, Anica Blažetin, udala.

Prestankom naših Narodnih novina pojavio se novi list, sada, je li, „samo“ za Hrvate u Mađarskoj, Hrvatski glasnik, a glavni mu je urednik bio Marko Marković. Normalno je bilo za nas da se i na njega odmah pretplatimo, zapravo pretplatu na Narodne novine nismo ni prekinuli. Nama je i novi tjednik dolazio, sada već u Arpadovu ulicu, koja se nalazi u „Malom Bregu“, gdje je naša obitelj Gorjanac-Blažetin živjela. Baka, u Prnjavoru, tada već udovica, svakako se pretplatila i na Hrvatski glasnik.

Kasnije ga je uređivao Ladislav Gujaš, pa Marko Dekić, a sada mu je, je li, glavna urednica Branka Pavić-Blažetin.

Jedva čekam petak, kada mi Glasnik u Baji u Ulicu „Svraka“ 14. poštar, također Santovac, po porijeklu, donese. Iz njega doznam sve ono važno i zanimljivo što se događa s mojom narodnošću, s Hrvatima u Mađarskoj. Ima u njemu, je li, i puno fotografija a posebno volim što su u boji, što je sav list u boji. „Égnie kell annak aki gyújtani akar“ („Mora gorjeti onaj koji želi zapaliti druge“) – pjevala je grupa Piramis (Piramida) već i 1977. godine u budimskom Omladinskom parku, kada sam maturirao i bio na njihovom koncertu. Kalački pomoćni biskup, veliki Ivan Antunović (1815.-1888.), imao je kao svoju lozinku ovu: „Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju.“ On, kao i grupa „Piramis“, zapalili su i mene. To čine, prema meni, i novinari Hrvatskog glasnika: informiraju nas, zabavljaju i čuvajući plamen naše narodnosne svijesti ujedno nas svojim napisima i lijepim „fotkama“ i „zapaljuju“. Hvala im i čestitam im. Živjeli nam kao i naš Glasnik, još dugo!

Sa studentima listamo i koleniramo napise u Glasniku

Morana Plavac, lektorica na bajsnoj Visokoj školi

Hrvatski glasnik redovito stiže na adresu Visoke škole u Baji, tako da i ja pročitam svaki broj, a volim neke sadržaje prokomentirati i sa svojim studentima ili kolegama. Pažljivo prelistavajući stranice Glasnika, osjećam se povezanom sa svim našim dragim Hrvatima u Mađarskoj. Iz Glasnika ne samo da čitam o događajima, nego i učim o običajima, kulturi, tradiciji, očuvanju identiteta Hrvata u Mađarskoj kao i o njihovoj brizi za hrvatski jezik. Hrvatskom glasniku čestitam 30. rođendan i želim da i dalje poziva na zajedništvo, pronosi dobre vijesti i bude glasonoša Hrvata u Mađarskoj.

Tijelova u Koljnofu

Dokle u gradišćanskohrvatski naselji se vekšinom svečuje Tijelova u nedilju, Koljnofci nisu voljni pustiti od svojih dosadašnjih tradicijov i 3. junija, u četvrtak, u velikom broju su vjerniki išli u prošeciji na svetu mašu od crikve sv. Martina. Kako slike dr. Franje Pajrića svidoču, pred obnovljenim oltarom Hodočasne crikve još lipši je bio svetak Tijelova.

„Na tradicionalnoj selskoj priredbi zadnje majuške subote su ovoga ljeta bili aktivni člani Udruge za Koljnof. Bilo je čuda ljudi, aš ljeto i pol nismo mogli imati društvene priredbe ovakove vrste“, pisao nam je dr. Franjo Pajrić iz Koljnofa ki je poslao i slike s priredbe.

